

Standpunt resolutie opleiding defensie en veiligheid

1. Samenvatting

Context en aanleiding

Er ligt een resolutie op tafel inzake de versterking en de uitbreiding van de opleiding Defensie en Veiligheid in het kader van de algemene maatschappelijke weerbaarheid. De internationale veiligheidscontext (oorlog, cyberdreigingen, desinformatie, crises) maakt een brede weerbare samenleving noodzakelijk.

Jongeren zijn effectief gemotiveerd om bij te dragen aan veiligheid, maar het aanbod aan opleidingen is niet overal beschikbaar. Lokale besturen spelen een rol in het informeren, motiveren en faciliteren van jongeren.

Kern van het dossier

- A. Inhoud resolutie: structurele versterking en uitbreiding van de opleiding Defensie en Veiligheid in het secundair onderwijs, met een bredere focus op:
 - o civiele veiligheid
 - o Crisisbeheer
 - o maatschappelijke weerbaarheid.
- B. Doel: is om jongeren beter voor te bereiden op een loopbaan in de veiligheidssector én hen te vormen tot weerbare burgers.
- C. Financiering: reguliere opleiding in het technisch secundair onderwijs:
 - o Regulier lessenspakket: Vlaamse Onderwijsfinanciering
 - o Militaire opleidingsmiddelen: Inzet personeel en middelen defensie: federaal budget
 - o Brandweer/civiele veiligheid: (federaal) budget Hulpverleningszones
 - o Geen rechtstreekse financiering lokale besturen (wel structureel via dotatie HVZ)

De huidige opleidingen leiden in de meeste hulpverleningszones niet tot een merkbare instroom bij de brandweer. De inspanningen die zones vandaag leveren, staan daardoor niet in verhouding tot het reële effect op de rekrutering.

Dat maakt ook duidelijk dat de financiering via de opleidingskredieten van de brandweer niet logisch en op termijn niet houdbaar is. In de beleidsnota staat immers expliciet dat de organisatie van deze opleiding een verantwoordelijkheid is van de gemeenschappen. Het is dan ook niet aangewezen dat het financiële luik wordt doorgeschoven naar de federale opleidingskredieten van de brandweer – middelen die nu al onvoldoende zijn om de eigen brandweeropleidingen te bekostigen.

Vandaag reserveren de brandweeropleidingscentra jaarlijks tussen 300.000 en 400.000 euro voor de opleiding Defensie en Veiligheid. Dat bedrag weegt zwaar op het beperkte budget en staat niet in verhouding tot de beperkte doorstroming naar de brandweer. Daarom pleiten we voor een financiering die aansluit bij de verantwoordelijkheden van de betrokken overheden en die de kernopdracht van de brandweer niet onder druk zet.

Belangrijkste elementen uit de resolutie:

1. Geografische uitbreiding: 2030 verdubbeling aanbod
2. Inhoud verbreden: naast defensie ook politie, brandweer, civiele bescherming, nood- en interventiediensten, crisisbeheer en algemene weerbaarheid
3. Samenwerking versterken: meer instructeurs defensie + andere veiligheidsactoren (HVZ, PZ, NPC,...), overlegstructuur
4. Monitoring en evaluatie: instroom en spreiding opvolgen, doorstroom jobs

In het kader van resilience is het waardevol dat deze opleiding jongeren een aantal basisvaardigheden en een verhoogd veiligheidsbewustzijn bijbrengt. Dat vormt een relevant argument om de opleiding en het luik over hulpverleningszones te ondersteunen, op voorwaarde dat dit inhoudelijk wordt herleid tot de essentie en dat de organisatie en financiering kostenbewust gebeuren. De financiering hoort daarbij logisch thuis binnen de defensiebudgetten, en niet binnen de reeds krappe federale opleidingskredieten van de hulpverleningszones.

We onderschrijven dus dat de opleiding kan bijdragen aan meer bewustwording over brandveiligheid, zelfredzaamheid en het belang van de verschillende (lokale) veiligheidsactoren. De precieze invulling van dit onderdeel is echter iets waar later, in overleg met de betrokken partners, verder over kan worden beslist. Lokale besturen kunnen eventueel aanvullen en bijdragen om deze doelstellingen te behalen. Het kan een kans bieden voor veiligheidsdiensten om gastlessen/stages te geven en mee te bouwen aan oefenaanbod, instroom brandweer, politie, veiligheidsmedewerkers en het verhogen van de crisisweerbaarheid.

De opleiding Defensie en Veiligheid biedt kansen om jongeren te interesseren voor veiligheidsberoepen. We stellen echter vast dat de huidige interesse vooral uitgaat naar functies die reeds sterk in het lesaanbod aanwezig zijn, zoals private veiligheid en politie. Omdat minder aandacht uitgaat naar integrale maatschappelijke veiligheid en de rol van lokale besturen, blijft de instroom naar functies zoals gemeenschapswachten of andere lokale veiligheidsprofielen laag. Lokale besturen investeren nochtans aanzienlijk in veiligheid, preventie en crisisbeheer, en deze realiteit weerspiegelt zich onvoldoende in de opleiding.

Het vak noodplanning en crisisbeheer is daarom een belangrijke component. Het versterkt de weerbaarheid van jongeren, biedt hen inzicht in het volledige veiligheidslandschap en laat zien hoe governance, samenwerking en besluitvorming tijdens crisissen functioneren. Lokale besturen, burgemeesters en hun multidisciplinaire partners spelen hierin een cruciale rol: zij staan steeds vaker in de frontlinie van crisisaanpak en bouwen actief aan lokale veerkracht.

Het is echter niet de bedoeling om via deze opleiding noodplanningscoördinatoren, politieagenten of brandweermensen af te leveren maar hen warm te maken zich eventueel te specialiseren. Voor die beroepen bestaan specifieke opleidingen, attesten en wervingskanalen. De opleiding moet zich focussen op het bijbrengen van basiscompetenties zoals zelfredzaamheid, veiligheidsbewustzijn, inzicht in de impact van

beslissingen en aandacht voor documentatie en samenwerking. Die vaardigheden zijn breed inzetbaar en versterken het maatschappelijke engagement van jongeren.

We merken vandaag dat jongeren die de opleiding volgen vooral doorstromen naar de private bewakingssector. Hoewel dit een waardevol onderdeel is, is het belangrijker om een breder kader te creëren dat jongeren inzicht geeft in het volledige veiligheidslandschap en in de rol van weerbaarheid binnen onze samenleving.

Door sterker in te zetten op algemene veiligheidscompetenties en op een geïntegreerde kijk op preventie, crisisbeheer en lokale veiligheid, kan de opleiding jongeren beter voorbereiden op een breed spectrum van veiligheidsfuncties. Zo vermijden we dat het programma zich te sterk vernauwt tot één subsector, en versterken we tegelijk het maatschappelijk nut van de opleiding voor lokale besturen en hun veiligheidsopdrachten. Tegelijk is het van belang duidelijk te bepalen waar deze heroriëntering van de opleiding naartoe moet. Een toekomstgericht kader moet expliciteren of de opleiding in de eerste plaats gericht is op rekrutering binnen de veiligheidssector, op het versterken van maatschappelijke weerbaarheid, of op een combinatie van beide. Enkel met zo'n helder doel kan de inhoud van de opleiding zorgvuldig worden opgebouwd en kunnen de rollen van de verschillende partners – inclusief lokale besturen – op een realistische manier worden ingevuld.

Daarom pleit VVSG ervoor om bij de verdere ontwikkeling van deze opleiding:

- expliciet aandacht te hebben voor het volledige veiligheidslandschap, inclusief de cruciale rol van lokale besturen en hun investeringen in veiligheid en crisisbeheer;
- de nadruk te leggen op algemene competenties en vaardigheden die jongeren sterker maken in het omgaan met risico's en crisissen;
- te vermijden dat de opleiding wordt gepositioneerd als een verkorte instroomroute naar specifieke veiligheidsberoepen waarvoor aparte en gespecialiseerde opleidingen bestaan;
- en vooral duidelijkheid te creëren over de doelstelling van de heroriëntering, zodat het curriculum logisch, toekomstgericht en haalbaar kan worden vormgegeven.

Dit is nodig om het opleidingsaanbod waardevoller te maken én om jongeren een realistisch en breed beeld te geven van alle veiligheidsfuncties, ook op lokaal niveau.